

Iwona Wrycz

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. UNICEF
w Słupsku

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ, ALE PEŁNOSPRAWNE ZAWODOWO – OSIĄGANIE SUKCESU NA RYNKU PRACY PRZEZ ABSOLWENTÓW BRANŻOWEJ SZKOŁY SPECJALNEJ

PEOPLE WITH INTELLECTUAL DISABILITIES, BUT PROFESSIONALLY ABLE – ACHIEVING SUCCESS ON THE LABOR MARKET BY GRADUATES OF VOCATIONAL SPECIAL SCHOOLS

Summary. Work plays an important role in the life of almost every person. However, it is particularly important in relation to people with disabilities. In their case, it is of rehabilitation importance, since it affects the overall improvement of the individual. A huge role in preparing for life and work of people with intellectual disabilities is played by schools (ordinary, integrative, special). A leading role in preparing students with a slight intellectual disability in Słupsk and neighboring municipalities is played by the UNICEF Special-needs School and Educational Center. In the Stage I Special Vocational School, students graduating from primary school have the opportunity to study in two fields: hotel service assistant and gastronomy assistant. Graduates of both faculties are prepared to work in the open and protected labor market. At the end of their studies at a trade school, they take exams confirming their professional qualifications in Poland and Europe.

Keywords: work, vocational rehabilitation, trade school for students with a slight intellectual disability, exam confirming qualifications in the profession

Wprowadzenie

Praca, czyli „celowa działalność człowieka zmierzająca do wytworzenia określonych dóbr materialnych lub kulturalnych, będąca podstawą egzystencji i rozwoju społeczeństwa, robota, wykonywany zawód” (Dubisz, 2006, s. 527), odgrywa istotną rolę w życiu niemal każdego człowieka. Nabiera ona jednak szczególnego znaczenia w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, ponieważ ma charakter rehabilitacyjny. Ważną rolę w przygotowaniu do życia i pracy zawodowej odgrywają szkoły (ogólnodostępne, integracyjne i specjalne).

Wiodącą funkcję w przygotowaniu do pracy młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w Słupsku i gminach ościennych pełni Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. UNICEF. W branżowej szkole specjalnej I stopnia, stanowiącej integralną część SOSW, uczniowie kończący szkołę podstawową mają możliwość kształcenia się na dwóch kierunkach: pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i pracownik pomocniczy gastronomii.

Biorąc pod uwagę rehabilitacyjny charakter pracy, należy uwypuklić, że rehabilitacja jest profesjonalną formą pomocy osobom niepełnosprawnym. Stanowi odpowiedź społeczeństwa na problemy tych jednostek.

W ujęciu słownikowym termin „rehabilitacja osób niepełnosprawnych” oznacza:

proces stanowiący zespół kompleksowych i skoordynowanych działań medycznych, psychopedagogicznych, socjalnych, społecznych i zawodowych oraz tworzenie warunków umożliwiających osobom z zaburzoną sprawnością organizmu (fizyczną lub/i psychiczną) powrót do pełnej sprawności lub wytworzenie optymalnych mechanizmów kompensacyjnych (kompensacja) sprzyjających osiągnięciu możliwie najwyższego poziomu funkcjonowania, samodzielności życiowej oraz uzyskania najlepszych warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu rodzinnym i społeczno-zawodowym. Rehabilitacja obejmuje rehabilitację leczniczą, społeczną i zawodową (Kupisiewicz, 2013, s. 303).

Jej podstawowym zadaniem jest usprawnienie osób niepełnosprawnych pod względem fizycznym, umysłowym, psychicznym lub społecznym oraz zapewnienie im, stosownie do wieku i możliwości, wykształcenia ogólnego lub zawodowego (por. Hulek, 1988).

Ze względu na fakt, że rehabilitacja jest procesem wykształcania lub przywracania sprawności fizycznej, psychicznej niezbędnej człowiekowi do uzyskania zdolności i możliwości włączenia się w życie społeczne i zawodowe, należy traktować ją jako postępowanie kompleksowe. Dlatego też terminu rehabilitacja powinno się używać wtedy, gdy w odniesieniu do osoby niepełnosprawnej wchodzi w grę działanie kompleksowe, tj. medyczne – usprawniające, zawodowe – kształcące, społeczne – ułatwiające życie w społeczności (Milanowska, 1997, s. 678). Szczególną rolę w rehabilitacji społecznej odgrywa praca zawodowa, dlatego w podręcznikach z zakresu rehabilitacji wyróżnia się ją jako dodatkowy jej rodzaj. Mówiąc o rehabilitacji zawodowej (aktywizacji zawodowej), mamy na myśli:

zespół działań stanowiących jeden z elementów kompleksowej rehabilitacji osób niepełnosprawnych, które to działania polegają na udzielaniu wsparcia osobom niepełnosprawnym, przy ich aktywnym uczestnictwie, w: uzyskaniu i utrzymaniu odpowiedniego (stosownie do posiadanych kompetencji oraz możliwości i ograniczeń) zatrudnienia i awansu zawodowego na otwartym rynku pracy lub w warunkach pracy chronionej, a także, jeśli zachodzi taka konieczność, przekwalifikowania ze względu na ograniczenia spowodowane nabytą

niepełnosprawnością lub potrzebą reorientacji zawodowej ze względu na wymagania rynku pracy (Kupisiewicz, 2013, s. 305).

Przygotowanie do pracy uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. UNICEF w Słupsku

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. UNICEF w Słupsku jest placówką edukacyjną kształcącą uczniów z niepełnosprawnością intelektualną od stopnia lekkiego do głębokiego, a także z autyzmem.

Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim zdobywają naukę w specjalnej szkole podstawowej i branżowej szkole specjalnej I stopnia. Z kolei uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym – specjalnej szkole podstawowej i w specjalnej szkole przysposabiającej do pracy. Dla uczniów z niepełnosprawnością umysłową w stopniu głębokim organizowane są zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze indywidualne i zespołowe, natomiast dzieci od „0” do rozpoczęcia nauki w szkole mogą korzystać z zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju. Ponadto Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. UNICEF dysponuje internatem dla 30 uczniów i świetlicą, która jest czynna w godzinach 7.00-15.30. W placówce obecnie zatrudnionych jest 104 nauczycieli, którzy na co dzień zajmują się edukacją 233 uczniów. Liczba ta obejmuje: 142 dzieci ze szkoły podstawowej, 32 uczniów szkoły branżowej, 59 osób uczęszczających do szkoły przysposabiającej do pracy. Ponadto 25 uczniów stanowią dzieci i młodzież zespołów rewalidacyjno-wychowawczych (liczba ta obejmuje również uczniów z głęboką niepełnosprawnością intelektualną, objętych nauczaniem indywidualnym – 14 osób).

W roku szkolnym 2022/2023 w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju pod opieką nauczycieli i terapeutów znajduje się 37 dzieci, a rehabilitacją w innej formie, czyli w ramach ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego, objętych jest 58 dzieci. Liczba ta może zwiększyć się w styczniu nowego roku kalendarzowego, ponieważ uzależniona jest od nakładów finansowych przeznaczonych na ten cel.

W branżowej szkole specjalnej I stopnia przygotowującej młodzież do przyszłej pracy zawodowej uczniowie kończący szkołę podstawową mają możliwość kształcenia się na dwóch kierunkach: pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i pracownik pomocniczy gastronomii. Kształcenie w zawodzie pracownik pomocniczy obsługi hotelowej odbywa się wyłącznie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i umożliwia tej młodzieży nabycie prostych umiejętności użytecznych w wielu przedsiębiorstwach, nie tylko związanych z rynkiem usług hotelarskich, co daje szansę

na osiągnięcie osobistego powodzenia, a także względnej samodzielności ekonomicznej w dorosłym życiu.

Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie pracownik pomocniczy obsługi hotelowej powinien być przygotowany do wykonywania zadań zawodowych w zakresie kwalifikacji HGT.05. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie:

- 1) wykonywania prac pomocniczych związanych z obsługą gości;
- 2) wykonywania czynności porządkowych wewnątrz obiektu świadczącego usługi hotelarskie;
- 3) wykonywania czynności pomocniczych w otoczeniu obiektu świadczącego usługi hotelarskie.

Do wykonywania zadań zawodowych w zakresie kwalifikacji HGT.05. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie niezbędne jest osiągnięcie następujących efektów kształcenia zawartych w Podstawie programowej pracownik pomocniczy obsługi hotelowej (Dz. U. 1707, poz. 991):

- HGT.05.1. Bezpieczeństwo i higiena pracy,
- HGT.05.2. Utrzymywanie czystości i porządku w części pobytowej obiektu świadczącego usługi hotelarskie,
- HGT.05.3. Utrzymywanie czystości i porządku w części ogólnodostępnej obiektu świadczącego usługi hotelarskie,
- HGT.05.4. Wykonywanie prac pomocniczych w otoczeniu obiektu świadczącego usługi hotelarskie,
- HGT.05.5. Wykonywanie prac związanych z pielęgnacją roślin i terenów zielonych należących do obiektu świadczącego usługi hotelarskie,
- HGT.05.6. Język obcy zawodowy,
- HGT.05.7. Kompetencje personalne i społeczne.

Uczniowie kształcący się w zawodzie pracownik pomocniczy obsługi hotelowej przygotowujący się do pracy w hotelach, motelach, internatach, bursach oraz innych obiektach turystycznych. Mają umiejętność wykonywania prac pomocniczych związanych z obsługą gości na piętrze hotelowym, sali konsumenckiej, w pomieszczeniach biurowych, kuchni i magazynach. Przygotowują pokoje gościnne, transportują bagaże, obsługują sprzęt do utrzymywania porządku wokół hotelu, pielęgnują rośliny ozdobne i tereny zielone. Wykonują określone prace związane z działalnością pralni, magazynów, przygotowaniem porządku w części gastronomicznej hotelu. Od uczniów wymagana jest wysoka kultura osobista, zdyscyplinowanie i wytrwałość w pracy.

Jak już zostało zasygnalizowane, drugim z kierunków kształcenia w szkole branżowej, stanowiącej integralną część SOSW im. UNICEF w Słupsku, jest pracownik pomocniczy gastronomii.

Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie pracownik pomocniczy gastronomii powinien być przygotowany do wykonywania zadań zawodowych w zakresie kwalifikacji HGT.04. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi gastronomiczne:

- 1) wykonywania czynności porządkowych w obiektach świadczących usługi gastronomiczne;
- 2) realizowania prac związanych z przechowywaniem żywności;
- 3) wykonywania prac pomocniczych w pomieszczeniach produkcyjnych obiektu gastronomicznego;
- 4) wykonywania czynności pomocniczych związanych z ekspedycją dań i napojów bezalkoholowych;
- 5) wykonywania prac pomocniczych w części handlowo-usługowej obiektu gastronomicznego.

Do wykonywania zadań zawodowych w zakresie kwalifikacji HGT.04. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi gastronomiczne niezbędne jest osiągnięcie następujących efektów kształcenia zawartych w Podstawie programowej pracownik pomocniczy obsługi gastronomii (Dz. U. 1699, poz. 991):

- HGT.04.1. Bezpieczeństwo i higiena pracy,
- HGT.04.2. Wykonywanie czynności porządkowych w obiektach świadczących usługi gastronomiczne,
- HGT.04.3. Wykonywanie prac pomocniczych podczas przygotowania potraw i napojów bezalkoholowych,
- HGT.04.4. Przygotowywanie dań warzywnych, owocowych, mięsnych, rybnych i mącznych,
- HGT.04.5. Wykonywanie prac pomocniczych związanych z obsługą gości,
- HGT.04.6. Język obcy zawodowy,
- HGT.04.7. Kompetencje personalne i społeczne.

Nauka ww. zawodów dla uczniów odbywa się w budynku internatu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Słupsku. Znajdują się tu sale dydaktyczne do teoretycznej nauki zawodu oraz specjalistyczne pracownie: obsługi gości, gastronomiczna, hotelowa, sala konsumencka oraz kuchnia właściwa z częścią magazynową. Wszystkie pracownie wyposażone są według wymogów i standardów Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej oraz wytycznych zawartych w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego. Od roku szkolnego 2014/15 odbywają się tu także teoretyczne i praktyczne egzaminy zawodowe (ośrodek egzaminacyjny przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Słupsku).

Nauczyciele praktycznej nauki zawodu zatrudnieni w branżowej szkole specjalnej I stopnia w Słupsku to specjaliści, którzy oprócz kwalifikacji niezbędnych do nauczania

w zakresie: pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i pracownik pomocniczy gastronomii, mają wiedzę z zakresu oligofrenopedagogiki i bogate doświadczenie zawodowe, co ułatwia kontakt z uczniami z lekką niepełnosprawnością intelektualną. Przekłada się to na sukcesy dydaktyczne, a potem na losy zawodowe absolwentów – zatrudnienie na chronionym i otwartym rynku pracy.

W ramach zajęć praktycznych uczniowie kształcący się w zawodzie pracownik obsługi hotelowej:

- Obsługują uroczystości i imprezy szkolne oraz pozaszkolne (zawody sportowe, festyny rodzinne, konferencje, spotkania integracyjne, jubileusze i in.). Rokrocznie m.in. wspierają organizację i przebieg: Dnia Godności Osób Niepełnosprawnych, Wigilii i Śniadań Wielkanocnych organizowanych przez słupecki Caritas.
- Współpracują z przedstawicielami środowiska lokalnego, m.in. Stowarzyszeniem Słupecki Instytut do Spraw Młodzieży, zapewniając obsługę cateringową takich imprez, jak: Olimpiada Wiedzy o Unii Europejskiej „Gwiezdny Krąg”, „Piknik Mobilny”, Dzień Unii Europejskiej i wiele innych.

Od czterech lat młodzież z branżowej szkoły specjalnej I stopnia przy SOSW im. UNICEF w Słupsku bierze udział w programie stypendialnym w ramach projektu „Programy motywacyjne dla uczniów pomorskich szkół zawodowych”. Uczniowie uzyskujący wysokie wyniki w nauce z przedmiotów branżowych otrzymują stypendia Marszałka Województwa Pomorskiego. Warto podkreślić, że informacja o uzyskanym przez absolwenta szkoły branżowej stypendium zostaje zamieszczona na świadectwie szkolnym, które potem trafia na ręce pracodawcy.

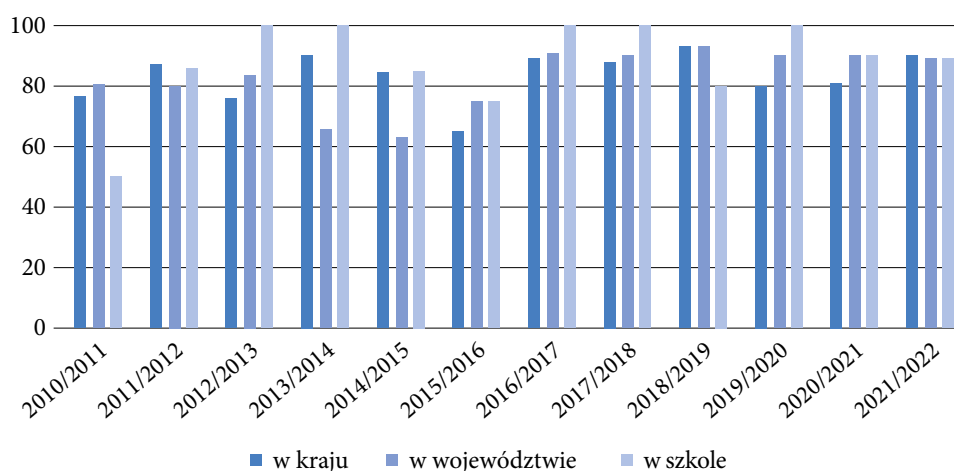
Dodatkowo – wykraczając poza podstawę programową – w roku szkolnym 2022/2023 zgłosiliśmy naszą szkołę branżową do projektu staży i praktyk dla uczniów pomorskich szkół branżowych finansowanych z Funduszy Europejskich.

Wyniki egzaminów w branżowej szkole specjalnej I stopnia w Słupsku

1 września 2012 roku weszły w życie przepisy, które wprowadziły wiele zmian w szkolnictwie zawodowym, między innymi wprowadzono egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie, czyli egzamin zawodowy. Jest on formą oceny poziomu opanowania przez zdającego wiedzy i umiejętności z zakresu jednej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie. Składa się z części teoretycznej i praktycznej. Odbywa się on w ośrodkach egzaminacyjnych, oceniany jest przez zewnętrzną komisję powołaną przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną. Aby otrzymać dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, należy zdobyć co najmniej 50% punktów możliwych do uzyskania w części teoretycznej i 75% punktów w części praktycznej. Zdający, który zdał egzamin potwierdzający

kwalifikacje w danym zawodzie, otrzymuje świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie. Wydaje je komisja okręgowa danego województwa. Osoba, która posiada świadectwa potwierdzające wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie, a ponadto ma odpowiedni poziom wykształcenia, otrzymuje dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Jako wicedyrektorka Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. UNICEF w Słupsku, odpowiedzialna za branżową szkołę specjalną I stopnia, z dumą pragnę podkreślić wysoką zdawalność egzaminów przez uczniów naszej placówki. Szczegółowe dane dotyczące kwestii zdawalności za poszczególne lata zawarte są na wykresach 1 i 2¹.

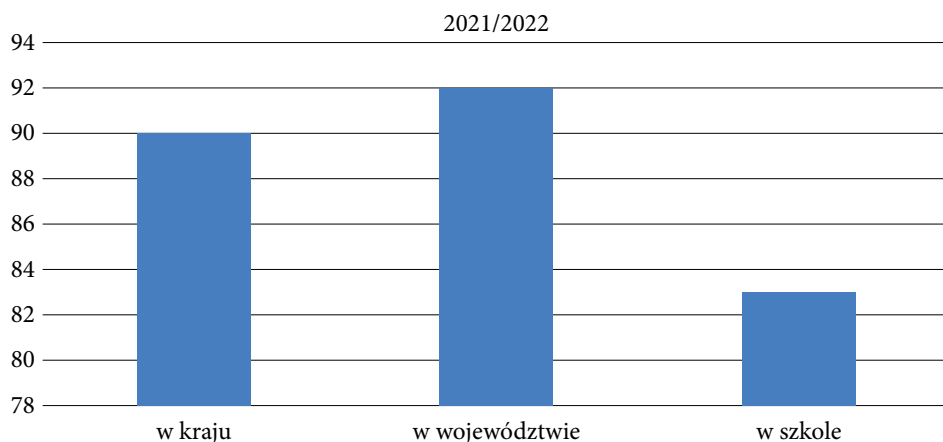

Wykres 1. Zestawienie wyników egzaminu zawodowego w „starej” i „nowej” formule w kraju, województwie pomorskim i w Branżowej Szkole Specjalnej I Stopnia w Słupsku w zawodzie pracownik pomocniczy obsługi hotelowej

Źródło: opracowanie własne przygotowane na podstawie danych zgromadzonych przez nauczyciela przedmiotów branżowych i praktycznej nauki zawodu mgr Aleksandrę Anuszewską. W zestawieniu wykorzystano dane udostępnione przez OKE i CKE.

Biorąc pod uwagę informacje dotyczące zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe zawarte na wykresie 1, należy zauważyć, że uczniowie kończący klasę o profilu pracownik pomocniczy obsługi hotelowej uzyskują wysokie wyniki zdawalności. Są one zbliżone (niekiedy nieznacznie je przekraczają) do wyników uzyskanych przez uczniów w województwie pomorskim i kraju. Z obserwacji

¹ W tym miejscu autorka niniejszego opracowania pragnie bardzo serdecznie podziękować mgr Aleksandrę Anuszewskiej i mgr inż. Agnieszce Chachuła – nauczycielkom przedmiotów branżowych i praktycznej nauki zawodu w SOSW im. UNICEF w Słupsku za udostępnienie danych i pomoc w przygotowaniu niniejszego wykresu.

Wykres 2. Zestawienie wyników egzaminu zawodowego w nowym zawodzie – pracownik pomocniczy gastronomii w kraju, województwie pomorskim i w branżowej szkole specjalnej I stopnia w Słupsku

Źródło: opracowanie własne przygotowane na podstawie danych zgromadzonych przez nauczycielki przedmiotów branżowych i praktycznej nauki zawodu mgr Aleksandrę Anuszewską i mgr inż. Agnieszkę Chachuła. W zestawieniu wykorzystano dane udostępnione przez OKE i CKE.

codziennej rzeczywistości szkolnej wynika, że na uzyskane przez uczniów branżowej szkoły specjalnej I stopnia w Słupsku wyniki egzaminów ogromny wpływ miało dostosowanie warunków realizacji podstawy programowej. Oczywiście nie bez znaczenia okazały się trudne warunki pandemiczne, które w ostatnich latach spowodowały brak dostępu do kształcenia praktycznego, czyli zajęć stacjonarnych, między innymi w pracowni hotelowej, i brak bezpośredniego kontaktu z nauczycielem praktycznej nauki zawodu.

Jednocześnie warto tu zaakcentować, że dla uczniów zdających egzaminy w roku szkolnym 2019/2020 – uwzględniając aktualne wówczas przepisy prawa – część zajęć praktycznych zorganizowano w warunkach stacjonarnych, z zachowaniem warunków reżimu sanitarnego. Pozwoliło to na uzyskanie wysokich wyników egzaminów (takich jak w latach poprzednich). W roku szkolnym 2020/2021 i 2021/2022 obserwujemy niewielki spadek zdawalności egzaminu zawodowego, ale jak już wcześniej zostało to podkreślone, spowodowane było przedłużającym się nauczaniem online.

Z kolei wyniki uzyskane przez naszych podopiecznych w zawodzie pracownik pomocniczy gastronomii wskazują, że zmiana zawodu z kucharz na pracownik pomocniczy gastronomii, która obowiązuje od 2019 roku, wpłynęła na wyższą zdawalność oraz uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie.

W roku szkolnym 2021/2022 w naszej placówce do egzaminu zawodowego przystąpiły cztery osoby, z czego trzy otrzymały dyplom, ale wszystkie osoby zdały egzamin

praktyczny. W roku szkolnym 2020/2021 na pięć osób przystępujących do egzaminu w zawodzie kucharz w całości egzamin zdała tylko jedna osoba².

Wyniki tegorocznych osiągnięć uczniów branżowej szkoły specjalnej I stopnia w Słupsku w zawodzie pracownik pomocniczy gastronomii są zadowalające, biorąc pod uwagę, że w trzyletnim cyklu kształcenia młodzież zdobywała wiedzę w hybrydowej formie nauki: stacjonarnej i zdalnej. Jednocześnie nauczyciele praktycznej nauki zawodu oraz przedmiotów branżowych podkreślają, że uczniowie zdający wspomniane egzaminy stanowili wyjątkowo trudny zespół klasowy (bardzo zróżnicowany pod względem dodatkowych zaburzeń psychofizycznych i wychowawczych), co oczywiście również miało wpływ na poziom wiedzy zawodowej i praktyczne umiejętności uczniów.

Nauczyciele przedmiotów branżowych i praktycznej nauki zawodu zatrudnieni w SOSW im. UNICEF w Słupsku zauważyli, że na wyniki kształcenia i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie wpływ mają przede wszystkim:

- obowiązkowa obecność na zajęciach teoretycznej i praktycznej nauki zawodu;
- doświadczenie i przygotowanie nauczycieli praktycznej nauki zawodu, zdobyte podczas prac w sesjach egzaminacyjnych jako egzaminator;
- udział w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, na których m.in. utrwalane są wiadomości z przedmiotów zawodowych;
- udział w zajęciach dodatkowych z zakresu hotelarstwa i gastronomii;
- możliwości intelektualne ucznia i dodatkowe zaburzenia towarzyszące niepełnosprawności intelektualnej (wady wzroku, słuchu, choroby przewlekłe itp.);
- umiejętności wykonywania ćwiczeń praktycznych;
- zainteresowanie uczniów zawodem i chęć podnoszenia kwalifikacji (por. Wrycz, 2018, s. 154).

Absolwent branżowej szkoły specjalnej I stopnia w Słupsku na rynku pracy – refleksje końcowe

Pełniąc funkcję wicedyrektora placówki, odpowiedzialnego za edukację uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną na poziomie szkoły ponadpodstawowej, autorka niniejszego opracowania często zadaje sobie pytanie o to, czy szkoła, którą kieruje, dobrze przygotowuje młodych ludzi do przyszłej pracy zawodowej i do samodzielnego życia.

² Na wykresie 2 zaprezentowano tylko zestawienie wyników pierwszego w historii szkoły egzaminu zawodowego w nowym zawodzie – pracownik pomocniczy gastronomii w kraju, województwie pomorskim i w branżowej szkole specjalnej I stopnia w Słupsku, nie uwzględniono natomiast wyników egzaminów z lat poprzednich w zawodzie kucharz (inna podstawa programowa).

Analizując wyniki egzaminów końcowych, można zauważyć, że absolwenci branżowej szkoły specjalnej pierwszego stopnia w Słupsku są bardzo dobrze przygotowani do przyszłej pracy zawodowej, a tym samym do niezależnego życia w społeczeństwie.

Taka opinia pokrywa się również z wynikami badań przeprowadzonych przez autorkę w roku szkolnym 2021/2022. Dotyczyły one losów absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej nr 7 (obecnie branżowej szkoły specjalnej pierwszego stopnia), którzy ukończyli szkołę w latach 2011-2021. Zostały one przeprowadzone z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety, rozesłanego drogą internetową do 40 absolwentów. Z zebranych w trakcie badania danych wynika, że dwudziestu absolwentów pracuje (dziewiętnaście na otwartym, a jedna na chronionym rynku pracy). Czekamy na informacje dotyczące obecnych absolwentów branżowej szkoły specjalnej I stopnia.

Byli uczniowie zasadniczej szkoły zawodowej zatrudnieni są między innymi w: Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej w Słupsku, Zakładzie Zieleni Miejskiej w Słupsku, hotelu SPA Kormoran w Rowach, markecie Biedronka, fabryce cukierków Pomorzanka, barze Swojskie Jadło, Curver Poland Sp. z o.o. Słupsk i Fundacji Przysiań.

Z informacji uzyskanych od absolwentów wynika również, iż trzynastie osób kontynuuje naukę, a siedmioro spośród nich obecnie zajmuje się wychowaniem dzieci.

Zapewne, gdyby nie sytuacja pandemiczna, autorce udało się dotrzeć do większej liczby absolwentów i zebrać obszerniejszy materiał badawczy. Być może stanie się on przedmiotem kolejnej publikacji.

Bibliografia

- Dubisz S. (2006), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Hulek A. (1988), *Integracyjny system kształcenia*, [w:] *Pedagogika rewalidacyjna*, PWN, Warszawa.
- Hulek A. (1988), *Wstęp*, [w:] *Pedagogika rewalidacyjna*, PWN, Warszawa.
- Kupisiewicz M. (2013), *Słownik pedagogiki specjalnej*, APS, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Milanowska (1997), *Rehabilitacja lecznicza*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna*, red. W. Pomykało, Fundacja „Innowacja”, Warszawa, s. 678.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. 1699, poz. 991).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. 1707, poz. 991).
- Wrycz I. (2018), *Przygotowanie do pracy uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną na przykładzie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. UNICEF w Słupsku*, [w:] *Różnie sprawni w przestrzeni szkolnej i akademickiej*, red. A. Koprowicz, Oficyna Wyd. Edward Mitek, Bydgoszcz, s. 154.